Dr hab. Przemysław Rezner, prof. AM
Dziedzina: sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna: wokalistyka
Akademia Muzyczna
im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi.

Łódź, 24.06.2026

Recenzja w przewodzie doktorskim magistra Guan Bowen
w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie sztuki muzyczne.

Zleceniodawca recenzji

Rada Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie (pismo z dnia 3 lutego 2026 r.)

Zlecenie podjęte w związku z decyzją Rady Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie o powołaniu mnie na recenzenta w przewodzie doktorskim magistra Guan Bowen, na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce" (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.).

Otrzymałem:

- Pracę doktorską
- Zapis opisywanego dzieła artystycznego w formie płyty cd

Recenzja.

Mgr Bowen Guan - „Baryton verdiowski – charakterystyka głosu i analiza wykonawcza wybranych arii z oper Giuseppe Verdiego"
Praca doktorska napisana pod kierunkiem prof. dr. hab. Artura Stefanowicza
Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie, 2025.

Podstawa opracowania recenzji

Przedmiotem niniejszej recenzji jest rozprawa doktorska mgr. Bowena Guana pt. „Baryton verdiowski – charakterystyka głosu i analiza wykonawcza wybranych arii z oper Giuseppe Verdiego", przygotowana w Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie pod kierunkiem prof. dr. hab. Artura Stefanowicza. Rozprawa została przedstawiona w dziedzinie sztuki, dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne i obejmuje zarówno dzieło artystyczne w postaci nagrań wybranych arii barytonowych Giuseppe Verdiego, jak i część pisemną stanowiącą teoretyczne uzasadnienie projektu artystycznego.

Doktorant podjął temat niezwykle istotny z punktu widzenia współczesnej wokalistyki operowej, koncentrując się na jednym z najbardziej charakterystycznych fenomenów dziewiętnastowiecznej

opery włoskiej – barytonie verdiowskim. Problematyka ta pozostaje aktualna zarówno dla praktyki wykonawczej, jak i dla badań nad historią śpiewu, stylistyką operową oraz pedagogiką wokalną.

Ocena wyboru tematu

Wybór tematu należy uznać za trafny i uzasadniony naukowo oraz artystycznie.

Twórczość Giuseppe Verdiego stanowi jeden z fundamentów światowego repertuaru operowego, a role barytonowe zajmują w niej miejsce szczególne. W przeciwieństwie do wielu wcześniejszych kompozytorów Verdi uczynił baryton nie tylko uczestnikiem akcji scenicznej, lecz bardzo często jej głównym nośnikiem dramaturgicznym. Postacie takie jak Rigoletto, Simon Boccanegra, Renato, Nabucco, Makbet czy Rodrigo należą do najważniejszych kreacji w historii opery i wyznaczyły nowy model bohatera scenicznego.

Autor słusznie zauważa, że pojęcie „barytonu verdiowskiego" nie oznacza wyłącznie określonego typu głosu, lecz stanowi zjawisko stylistyczne obejmujące szczególne wymagania techniczne, ekspresyjne i dramaturgiczne. Już samo podjęcie próby opisania tego fenomenu należy uznać za przedsięwzięcie wartościowe.

Na uznanie zasługuje także wybór materiału badawczego obejmującego sześć reprezentatywnych arii z oper:

- Don Carlo,
- Il trovatore,
- La forza del destino,
- Un ballo in maschera,
- Macbeth,
- Nabucco.

Dobór ten pozwala prześledzić ewolucję stylu Verdiego oraz ukazać różnorodność barytonowych kreacji scenicznych.

Konstrukcja i układ rozprawy

Praca liczy 229 stron i została podzielona na cztery zasadnicze rozdziały poprzedzone wstępem oraz zakończone podsumowaniem, bibliografią i obszernym aneksem nutowym.

Układ rozprawy jest przejrzysty i logiczny.

Wstęp obejmuje:

- kontekst badań,
- przegląd literatury,
- określenie celu pracy,
- wskazanie jej znaczenia i innowacyjności.

Rozdział pierwszy poświęcony został historii twórczości Verdiego, charakterystyce głosu barytonowego oraz omówieniu pojęcia barytonu verdiowskiego. Rozdział drugi zawiera analizy

muzyczne wybranych arii. Rozdział trzeci skupia się na zagadnieniach wykonawczych, natomiast rozdział czwarty ma charakter refleksyjny i stanowi próbę syntezy doświadczeń artystycznych autora.

Takie rozwiązanie należy uznać za właściwe, ponieważ umożliwia stopniowe przechodzenie od zagadnień ogólnych do szczegółowych aspektów interpretacyjnych.

Jednocześnie należy zauważyć, że proporcje między poszczególnymi częściami nie zawsze są optymalne. Rozdział pierwszy zawiera znaczną ilość materiału kompilacyjnego i historycznego, który miejscami przybiera formę podręcznikowego omówienia biografii kompozytora oraz charakterystyki repertuaru.

Cele badawcze i metodologia

Autor określa cel rozprawy jako analizę cech barytonu verdiowskiego oraz próbę wskazania metod łączenia techniki wokalnej z ekspresją dramatyczną.

Cel ten jest jasno sformułowany i pozostaje zgodny z charakterem doktoratu artystycznego.

Praca ma charakter przede wszystkim analityczno-opisowy i interpretacyjny.

Ocena rozdziału pierwszego

Rozdział pierwszy poświęcony został twórczości Verdiego oraz charakterystyce barytonu verdiowskiego.

Autor wykazuje dobrą orientację w historii opery włoskiej i poprawnie przedstawia ewolucję stylu kompozytora od oper wczesnych po dzieła późne. Szczególnie interesujące są rozważania dotyczące relacji między techniką bel canto, a rosnącą rolą realizmu dramaturgicznego w operach Verdiego.

Wartościowym elementem jest również próba usystematyzowania typów ról barytonowych i wskazanie ich funkcji dramaturgicznych. Tabela obejmująca role barytonowe w operach Verdiego stanowi przydatne kompendium wiedzy.

Należy jednak zauważyć, że część rozdziału ma charakter odtwórczy. Autor referuje literaturę przedmiotu, lecz stosunkowo rzadko podejmuje własną polemikę z cytowanymi badaczami.

Ocena analiz muzycznych

Rozdział drugi należy do najmocniejszych fragmentów rozprawy.

Autor konsekwentnie analizuje każdą z wybranych arii, uwzględniając:

- kontekst dramaturgiczny,
- strukturę formalną,
- tonację,
- przebieg harmoniczny,

- relacje między tekstem a muzyką,
- funkcję sceniczną poszczególnych odcinków.

Analizy prowadzone są w sposób przejrzysty i systematyczny.

Szczególnie dobrze wypadają fragmenty poświęcone:

- scenie śmierci Rodriga,
- arii hrabiego Luny,
- arii Renata,
- scenie Makbeta.

Autor trafnie ukazuje zależności między konstrukcją muzyczną, a psychologią postaci. W wielu miejscach dostrzega subtelne relacje między przebiegiem melodycznym, harmonią i dramaturgią.

Ocena analiz wykonawczych

Rozdział trzeci stanowi najcenniejszą część pracy.

To właśnie tutaj autor ujawnia największe kompetencje jako śpiewak i praktyk wykonawca.

Przedstawione analizy obejmują:

- problemy oddechowe,
- prowadzenie frazy,
- przejścia rejestrowe,
- wykorzystanie rezonatorów,
- zagadnienia związane z passaggio,
- relację techniki i ekspresji.

Szczególnie cenne są uwagi dotyczące:

- budowania napięcia dramatycznego,
- planowania oddechu w długich frazach verdiowskich,
- kontroli dynamiki,
- sposobów kształtowania barwy głosu.

Widać wyraźnie, że autor opiera swoje rozważania na rzeczywistym doświadczeniu scenicznym i własnej praktyce wykonawczej.

Wartość pedagogiczna tej części rozprawy jest bardzo wysoka.

Może ona stanowić użyteczny materiał dydaktyczny dla młodych śpiewaków specjalizujących się w repertuarze włoskim.

Refleksje interpretacyjne

Rozdział czwarty ma charakter najbardziej osobisty i eseistyczny.

Autor podejmuje zagadnienia związane z:

- psychologią postaci,
- budowaniem bohatera operowego,
- relacją między muzyką a dramaturgią,
- rolą indywidualnej wrażliwości wykonawcy.

Na uznanie zasługuje przekonanie autora, że technika wokalna nie może być celem samym w sobie, lecz musi pozostawać podporządkowana przekazowi dramatycznemu.

Jednocześnie należy zauważyć, że część ta ma charakter bardziej refleksji artystycznej niż naukowej analizy. W niektórych fragmentach argumentacja przybiera formę deklaracji estetycznych, które trudno poddać weryfikacji badawczej.

Bibliografia i warsztat naukowy

Bibliografia została przygotowana starannie i obejmuje:

- monografie,
- artykuły naukowe,
- rozprawy doktorskie,
- partytury,
- źródła elektroniczne.

Pozytywnie należy ocenić wykorzystanie literatury:

- włoskiej,
- anglojęzycznej,
- chińskiej.

Świadczy to o szerokich poszukiwaniach bibliograficznych autora.

Strona językowa i redakcyjna

Najwięcej zastrzeżeń budzi język rozprawy.

W tekście występują:

- błędy składniowe,
- niejednoznaczne konstrukcje zdaniowe,
- liczne powtórzenia,
- kalki językowe,
- niekonsekwencje terminologiczne.

Ocena dzieła artystycznego

Integralną część rozprawy doktorskiej stanowi dzieło artystyczne obejmujące sześć arii barytonowych Giuseppe Verdiego, zarejestrowanych w Studiu Polskiego Radia. Dobór repertuaru uważam za bardzo trafny. Wybrane arie reprezentują różne etapy twórczości kompozytora, a jednocześnie ukazują odmienne typy bohaterów i związane z nimi wyzwania wokalne oraz interpretacyjne. Dzięki temu doktorant miał możliwość zaprezentowania nie tylko walorów swojego głosu, ale również dojrzałości muzycznej i świadomości stylistycznej.

Już od pierwszych minut nagrania słychać, że nie jest to wykonanie przygotowane wyłącznie z myślą o poprawnym odśpiewaniu materiału. Każda z interpretacji została przemyślana, a środki wykonawcze podporządkowane są budowaniu postaci i dramaturgii. Doktorant nie szuka łatwego efektu ani przesadnej ekspresji. Stara się prowadzić narrację muzyczną w sposób logiczny, konsekwentny i zgodny z charakterem poszczególnych bohaterów. To świadczy o rozwiniętej kulturze wykonawczej i dobrym rozumieniu specyfiki repertuaru verdiowskiego.

Pan Bowen Guan dysponuje głosem barytonowym o ciemnej, szlachetnej barwie, dobrze osadzonym i naturalnie nośnym. Jest to głos wyrównany, brzmiący swobodnie w całej skali i – co chciałbym szczególnie podkreślić – posiadający cechy, które rzeczywiście kojarzą się z klasycznym barytonem verdiowskim. W dzisiejszych czasach coraz częściej spotyka się wykonawców próbujących osiągnąć taki efekt poprzez sztuczne przyciemnianie barwy czy nadmierne obciążanie głosu. Tutaj niczego takiego nie słyszę. Barwa wydaje się naturalna, a sposób prowadzenia głosu świadczy o właściwych predyspozycjach do wykonywania tego repertuaru.

Na wysoką ocenę zasługuje kultura frazowania oraz umiejętność prowadzenia legata. Doktorant potrafi budować długie frazy bez utraty napięcia muzycznego, zachowując przy tym odpowiednią płynność i naturalność wypowiedzi. Równie pozytywnie oceniam pracę nad tekstem. Słowo nie jest traktowane jedynie jako nośnik dźwięku, lecz pozostaje ważnym elementem interpretacji. Dzięki temu wykonania zyskują wiarygodność sceniczną i przekonujący charakter dramatyczny.

Dużym atutem prezentowanych interpretacji jest umiejętność różnicowania środków wyrazu. W zależności od charakteru postaci doktorant potrafi zmieniać sposób prowadzenia frazy, kolor głosu oraz intensywność ekspresji. Szczególnie dobrze wypadają fragmenty bardziej liryczne, w których potrafi zachować szlachetność brzmienia i wewnętrzny spokój, ale również sceny o dużym napięciu emocjonalnym, wymagające zdecydowanego prowadzenia dramaturgii.

Interpretacje utworów, ich frazowanie oraz artykulacja pozostają na bardzo wysokim poziomie. W kilku momentach wykonanie naprawdę porusza i angażuje słuchacza. Pozwolę sobie w tym miejscu na osobistą uwagę. Partie wybrane przez doktoranta należą również do repertuaru, który miałem okazję wykonywać na scenie i estradzie koncertowej. Być może właśnie dlatego z dużą satysfakcją słuchałem tych nagrań, doceniając zarówno ogrom pracy włożonej w ich przygotowanie, jak i odwagę zmierzenia się z jednym z najtrudniejszych repertuarów w literaturze barytonowej.

Oczywiście nie jest to wykonanie całkowicie pozbawione drobnych mankamentów. W momentach największego napięcia emocjonalnego doktorant czasami zbyt mocno angażuje aparat głosowy przy prowadzeniu najwyższych dźwięków lub końcówek fraz. Powoduje to sporadyczne zachwiania intonacji. W moim przekonaniu nie wynikają one z niedostatków technicznych, lecz raczej z bardzo emocjonalnego sposobu przeżywania muzyki. Są to elementy, które z biegiem lat i wraz z kolejnymi doświadczeniami scenicznymi zwykle ulegają naturalnemu wyciszeniu. Wymagają przede wszystkim jeszcze większego zaufania do własnej techniki oddechowej i naturalnej nośności

głosu, który posiada wszelkie predyspozycje do wykonywania tego repertuaru bez konieczności dodatkowego wzmacniania brzmienia.

Całość dzieła artystycznego oceniam bardzo wysoko. Jest to wykonanie świadome, dojrzałe i spójne pod względem stylistycznym. Doktorant udowodnił, że potrafi połączyć rzetelne przygotowanie techniczne z muzyczną inteligencją i wrażliwością interpretacyjną. Przedstawione nagrania nie stanowią jedynie ilustracji rozważań zawartych w części pisemnej rozprawy, ale są ich naturalnym i przekonującym dopełnieniem. Co równie istotne, pozwalają z przekonaniem stwierdzić, że Pan Bowen Guan dysponuje potencjałem do dalszego rozwoju artystycznego i posiada predyspozycje do wykonywania czołowych partii barytonowych w operach Giuseppe Verdiego.

Wnioski końcowe

Rozprawa mgr Bowena Guana stanowi wartościowe opracowanie poświęcone problematyce barytonu verdiowskiego. Największą zaletą pracy jest połączenie wiedzy teoretycznej z doświadczeniem praktycznego wykonawcy oraz umiejętność ukazania zależności pomiędzy techniką wokalną a dramaturgią operową.

Za najważniejsze osiągnięcia autora uznaję:

- kompleksowe omówienie fenomenu barytonu verdiowskiego,
- szczegółowe analizy wybranych arii,
- wysoką wartość pedagogiczną rozdziałów wykonawczych,
- trafne połączenie refleksji artystycznej z analizą muzyczną,
- umiejętność samodzielnego formułowania wniosków interpretacyjnych.

Pomimo wskazanych uwag krytycznych stwierdzam, że rozprawa prezentuje odpowiedni poziom merytoryczny, artystyczny i naukowy. Autor wykazał się samodzielnością badawczą, znajomością literatury przedmiotu oraz wysokimi kompetencjami wykonawczymi.

Konkluzja

Przedłożona rozprawa doktorska mgr Bowena Guana pt. „Baryton verdiowski – charakterystyka głosu i analiza wykonawcza wybranych arii z oper Giuseppe Verdiego" wraz z przedstawionym dziełem artystycznym spełnia wymagania stawiane pracom doktorskim w dziedzinie sztuki, dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne, określone w obowiązujących przepisach prawa /zgodnie z art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce" (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.)/ oraz regulacjach Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina.

Wnoszę o dopuszczenie mgr. Bowena Guana do dalszych etapów postępowania doktorskiego oraz do publicznej obrony rozprawy doktorskiej.

Dr hab. Przemysław Rezner, prof. AM